

Agraïments: a Ricard Bañó Armiñana, Indalecio Carbonell Pastor, Josep Lluís Santonja Cardona, Lluís Serra Laliga i Juan Vilaplana Gironés.

Topònim: Sant Benet (Alt/Baix).

Categoria 1: element antròpic, partida.

Categoria 2: hierònim, hagiònim.

Partida: St. Benet (Alt/Baix).

Coordenades UTM: Institut Cartogràfic Valencià (ICV)

St. Benet Alt: X:718054.39647, Y:4283865.49001

St. Benet Baix: X:719976.12182, Y:4283556.86977

Descripció:

Amb aquest topònim es designen des del s. XIX dues partides (St. Benet Alt / St. Benet Baix) que en el segle XVIII es trobaven agrupades sota el nom de Sant Benet.

La partida de St. Benet Alt ocupa una extensió de 729,42 Ha i 16,433 km de perímetre; la superfície de la partida de St. Benet Baix és de 264,71 Ha amb un perímetre de 12,856 km. Ambdues partides comprenen terrenys agrícoles (amb la presència de nombrosos masos), forestals i una petita porció urbanitzada.

Situació:

Les partides de St. Benet (Alt/Baix) estan situades al sud de la ciutat d'Alcoi, la part més meridional de les quals està inclosa en el Parc Natural del Carrascal de la Font Roja, en la comarca de l'Alcoià, al País Valencià.

St. Benet Alt fita a l'oest amb les partides del Salt i les Llacunes; al nord amb el nucli urbà; a l'est amb les partides de St. Benet Baix, el Regadiu i la Canal Baixa, i al sud amb la partida de la Canal Alta.

St. Benet Baix fita a l'oest amb la partida de St. Benet Alt; al nord amb el nucli urbà; a l'est amb les partides dels Pagos i el Regadiu, que també l'envolta pel sud (MTTMA: 2002).

Etimologia:

Benet i la variant Beneit provenen de la forma antiga Benedicte, i esta del llatí BENEDICTUS 'ben anomenat (pel baptisme)'. Nom de l'època romana que remarca l'efecte del sagrament (adquisició d'un bon nom) (Albaigés: 1997, p. 81). Coromines, també considera Beneito, Beneita, com a derivats (OnCat, vol. 2, p.438-439), però Emili Casanova, de la Universitat de València, no els considera antropònims catalans sinó aragonesos (Casanova: 2000, p.167).

Origen de la denominació:

Probablement faça referència a la transformació en hagiotopònim del nom del propietari o de qui en feia ús: [...] *de la Heredad de Beneito Verdú de la Umbria* [...] (AMA, LTA (II), 1807, núm.3572), costum habitual pertot arreu per denominar masos, llogarets, terrenys, etc. (Sant Bonaventura, Santa Anna) o simplement perquè l'indret es posa sota l'advocació del sant, ja que no hi ha indicis de presència de l'orde benedictina al nostre terme.

Pel que fa a la referència hagiogràfica, St. Benet (s.v-vi) de família noble de la regió romana de Núrsia, va ser abat, fundador de monestirs i organitzador de la vida monàstica a Occident, autor de la *Regla* dita de St. Benet que inspirà diversos ordes monàstics entre els quals destacà el dels benedictins (EC).

Documentació:

Segle XVIII:

[...] *desde el Barranco llamado de S.ⁿ Benet hasta el Rincon de les Roques [...]* (AMA, LTA (I), 1757, p.37-38, núm.556).

[...] *para cortar ochenta Pinos del Pinar propio del D.ⁿ Juan Bau^{ta} Sempere Abogado, llamado dela Ombria para la construccion de la casa en la tierra propia de S.ⁿ Benet [...]* (AMA, LTA (I), 1769, p.66v).

[...] *en su heredad de S.ⁿ Bened [...]* (AMA, LTA (II), 1794, sf, núm.2579).

Segle XIX:

[...] *una heredad en S. Bened Alto [...]* *tierra en S. bened bajo [...]* (AMA, LTF, 1853, p.11).

[...] *tierra de Sen bened [...]* (AMA, LTF, 1853, p.152).

[...] *posesiones en Sembenet bajo llamada Caseta de Albors [...]* (AMA, LTF, 1856, p.217).

[...] *Heredad al Planet Senbenet bajo [...]* (AMA, LTF, 1858, p.281).

[...] *S. Benet Alto [...]* (A: 1859). [Informador: MAS GISBERT, Matías]

[...] *Sembenet, casa de labor [...]* (NPA: 1860).

[...] *Sembenet Alto, Sembenet Bajo; partidas rurales [...]* *Sembenet, casa de labor aislada [...]* (Martí: 1864, p.50, 52)

Segle XX:

[...] *San Benet (partida) [...]* (BP: 1900, Zona 2^a. Hoja 1^a). [Informador: MAS GISBERT, Matías]

[...] *Sembenet (partida) [...]* (PATM: 1913). [Informador: CARBONELL PASTOR, Indalecio]

[...] *Sembenet (partida) [...]* (CPCVP: 1931). [Informador: MAS GISBERT, Matías]

[...] *San Benet (partida) [...]* *S. Benet (partida) [...]* (IG: 1939). [Informador: MAS GISBERT, Matías]

[...] *Sambenet (partida) [...]* *C(aser)^{io} Sambenet Alto [...]* (IGC-SGE: 1955). [Informador: MAS GISBERT, Matías]

[...] *Caserío Sembenet Alto [...]* *Sembenet Alt [...]* *Sembenet Baix [...]* *San Benet [...]* (PTMA: 1986).

[...] *Caserío Sembenet Alto [...]* *Sant Benet Alt [...]* *Sant Benet Baix [...]* (PTMA: 1990).

[...] *Mas de Sant Benet [...]* *PD Sant Benet Alt [...]* *PD Sant Benet Baix [...]* (PCVP: 1991).

Segle XXI:

[...] *Mas de Sant Benet [...]* *Sant Benet Alt [...]* *Sant Benet Baix [...]* (MTTMA: 2002)

Extensió geogràfica:

Aquest nom de sant el trobem representat com a orònim, hidrònim, paratge i edificació, en la toponímia de Catalunya i, en menor proporció, al País Valencià. Així trobem:

St. Benet (edifici històric) Alt Empordà, la Selva, Baixa Ribagorça argonesa, Bages.

St. Benet (orònim), la Selva, la Garrotxa.

Clot de St. Benet (hidrònim) el Ripollès.

Mas de St. Benet, Baix Empordà.

St. Benet de Vilaplana (edifici històric) Berguedà.

Refugi de St. Benet (edifici) Bages.

St. Benet d'Espiells (edifici històric) Alt Penadés.

Ermita de Sta. Llúcia i St. Benet (edifici històric) Baix Maestrat.

Sénia de Sant Benet (hidrònim) Plana Baixa.

A més, trobem les variants: Benet, Beneta, Benetó, Beneito i Beneita (estos dos últims, preferentment al País Valencià):

Cal Benet (edifici) Alt Urgell, Pallars Jussà, Bages, Alt Penadès.

Borda de Benet (edifici), Pallars Jussà.
Cabana del Benet (edifici) Urgell.
Can Benet (edifici) Baix Empordà, Anoià.
Clot d'en Benet (orònim) Noguera.
Cobert del Benet (edifici) Noguera.
Torre Benet (edifici) Noguera, Garrigues.
Granja del Benet (edifici) Segarra.
Serra d'en Benet (orònim) Vallès Oriental.
Can Benet Vives (edifici) Maresme.
Plana del Benet (orònim) Anoià.
Torrent d'en Benet (hidrònim) Baix Llobregat.
Can Benet de la Prua (edifici) Alt Penadès.
Mas de Benet (edifici) Tarragonès.
Mas d'en Benet (edifici) Baix Camp.
Roques de Benet (orònim) Terra Alta.
Partida de Benet (partida) Plana Alta.
Barranc de Benet (hidrònim) Plana Alta.
Camí de Benet (hodònim) Plana Alta.
Camí del Mas de Benet (hodònim) Plana Alta.
Corral de Benet (edifici) Plana Alta.
la Partició de Benet (partida) Ribera Alta.
el Pla de Benet (orònim) la Vall d'Albaida.
Borda de Benetó (edifici) Pallars Sobirà.
Masia de Benetó (edifici) Pallars Jussà.
Masia de Beneta (edifici) Pallars Jussà.
Cal Benetó (edifici) Pla d'Urgell.
Cova Beneta (orònim) Montsià.
Font Beneita (hidrònim) Priorat.
Roques de Beneito (orònim) Els Ports.
Casa de Jesús Beneito (edifici) Marina Alta.
Motor de Jesús Beneito (hidrònim) Marina Alta.
Font i sèquia de la Beneita (hidrònims) La Vall d'Albaida.
Cova de Beneito (orònim) El Comtat.
Les cases de Beneito (edifici) L'Alcoià.
Casa de Beneito (edifici) Baix Vinalopó.
(ATC: 2003, p. 194 i 248), (CTV: 2009), (<http://terrasit.gva.es>).

Genèrics derivats:

El mas de St. Benet, la font del mas de St. Benet, el túnel del mas de St. Benet, el pont de Sant Benet i el polígon industrial de St. Benet.

Observacions:

1. Evolució gràfica:

Cal remarcar que es manté gràficament la forma composta, amb el tancament, o no, de la vocal del primer element, perquè, des de bell antuvi, el mot "sant" es va articular "sent" (DCat VII, p.663, b11).

[...] *Lavors, Tirant se tingué per mort e demanà confessió. Feren-li venir prestament lo confessor que ell portava ab si, qui era un bon religiós de l'orde de sent Francesch [...]* (Hauf: 2005, p. 1480).

Tot i això, hi apareix també la forma aglutinada, de vegades, amb el canvi de l'alveolar /n/ per la labial /m/ a causa del contacte amb l'oclusiva sonora /b/, a més de l'obertura vocàlica: Senbenet / Sembenet / Sambenet. Es tracta d'un col·loquialisme que també s'observa en altres topònims del nostre terme: San Mancot / Sen mancot / Senmancot; Semperius / Samperius, que va perdurar d'uns anys ençà, tot i que a hores d'ara ja se n'ha recuperat la grafia genuïna: Sant Benet.

2. Altres denominacions:

El topònim St. Benet ens apareix a partir de la segona meitat del s. XVIII tot fent referència a un barranc, a una heretat o a una partida o tros de terra. Al s. XIX, s'observa la divisió que perdura fins a l'actualitat: St. Benet Alt i St. Benet Baix. Anteriorment, però, trobem altres denominacions per referir-s'hi. Així, tenim en el *Llibre de la Peita de la vila d'Alcoi* (Santonja: 2015):

- **Partida de la Creu de St. Antoni**, que es correspondria amb una gran part de l'actual St. Benet Baix: [...] *Primo una heretat ab casalisi a la partida de la Creu de St Antoni, terme de la present vila de Alcoy, que afronta ab terra de Lorens Moya, ab terra de Diego Ridaura, ab terra de la herència de Pere Abat, ab terra de Diego Valor, senda que va a les Solsides i Toscar en mich de totes; ab terra de Simó Vilaplana, ab terra de Pere Barber y ab la dita creu de St Antoni y ab camí real que va a Alacant.* [...] (p.59) [any 1669].
- **Partida de Sant Mancot**, que comprendria els terrenys de l'actual mas del mateix nom, també ubicat a St. Benet Baix: [...] *Primo un tros de terra secà y horta a la partida de Santmancot, terme de la present vila de Alcoy, que afronta ab lo riu dels Molins [...]* (p.172) [any 1669]; [...] *Primo un tros de terra a la partida de Santmancot, terme de la present vila, que afronta ab séquia del Rech Nou en part y céquia dels Molins de les Sinch Moles, ab terra de Heroni Carbonell, ab terra de Pere Guerau, cenda que va a les Solsides [...]* (p.169) [any 1673].
- **Partida de les Ombries**, que abastaria, si fa no fa, l'actual partida de St. Benet Alt: [...] *Item, una masada ab casalici en la partida de les Ombries, a la font de la Olivera, terme de la present vila, que afronta ab la dita font de la Olivera [...]* (p.80) [any 1674].
- **Partida del Pla**, que ocuparia els terrenys nord-orientals de l'actual partida de St. Benet Alt: [...] *Item, un tros de terra orta en la partida del Pla, terme de la present vila, que afronta ab terra de Frances Monllor, senda en mich, ab terra de Vicent Moltó, senda i séquia enmich; ab riba de Beniata [...]* (p.60) [any 1669]; [...] *Item, un tros de terra orta a la partida del Pla, terme de la present vila de Alcoy, que afronta ab ort de Deonís Vilaplana, ab camí de les Ombries, ab senda vehinal que va al Pla [...]* (p.182) [any 1669].

Actualment, les denominacions d'estes antigues partides, algunes convertides en topònims residuals, s'empren per a denominar tant el vessant d'obaga del Carrascal de la Font Roja (l'Ombria), com masos (Ombria del Manco, Sant Mancot) i paratges (la Creu de St. Antoni); d'altres, però, s'han perdut (el Pla / el Planet).

Fonts documentals de l'Arxiu Municipal d'Alcoi (AMA):

- AMA, LTA (I).** ARXIU MUNICIPAL D'ALCOI. *Libro en donde se continuan las licencias que se conceden para cortar arboles y las obligaciones que se imponen empezando en el año 1748-1793*. Signatura 1679.
- AMA, LTA (II).** ARXIU MUNICIPAL D'ALCOI. *Libro en donde se continuan las licencias que se conceden para cortar arboles y las obligaciones que se imponen empezando en el año 1793-1811*. Signatura 9646.
- AMA, LTF.** AMA. *Libro de traspasos de fincas*, (1853–1859). Signatura 3505

Bibliografia:

- Albaigès: 1997.** ALBAIGÈS I OLIVART, Josep Maria. *Diccionari de noms de persona*. Barcelona: Edicions 62, 1997.
- ATC: 2003.** *Atles topogràfic de Catalunya 1:50.000*. Barcelona: Institut Cartogràfic de Catalunya del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, 2003.
- Casanova: 2000.** CASANOVA HERRERO, Emili. "Els llinatges catalans en l'Onomasticon de Joan Corominès". *Revista Braçal* núm. 21-22 [Sagunt] (2000).
- CTV: 2009.** *Corpus toponímic valencià*. Vol. 2. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2009.
- DECat.** COROMINÈS I VIGNEAUX, Joan. *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana*. Barcelona: Curial-La Caixa, 1980-1991. 9 v.
- Hauf: 2005.** HAUF I VALLS, Albert. *Tirant lo Blanch* (edició crítica). València: Editorial Tirant lo Blanch, 2005.
- Martí: 1864.** MARTÍ CASANOVA, José. *Guia del Forastero en Alcoy*. Alcoi: José Martí Casanova, Librero Editor, 1864
- OnCat.** COROMINÈS I VIGNEAUX, Joan. *Onomasticon Cataloniane*. Barcelona: Curial-La Caixa, 1989-1997. 8 v.
- Santonja: 2015.** SANTONJA CARDONA, Josep Lluís. *Llibre de la Peita de la vila d'Alcoi (1669–1783)*. Alcoi: Ajuntament d'Alcoi (Arxiu Municipal), 2015.

Plànols i nomenclàtors consultats:

- A: 1859.** Atlas de España y sus posesiones de ultramar. Alicante. Escala 1:200.000 leguas legales ó de 20.000 pies.
- BP: 1900.** Bosquejos planimétricos por términos municipales mandados formar por la ley de 24 de agosto de 1896. Provincia de Alicante. Término municipal de Alcoy. Instituto Geográfico y Estadístico. Escala 1:25.000.
- CPCVP: 1931.** Croquis del Proyecto de Clasificación de las Vías Pecuarias del termino Municipal de Alcoy (Alicante). Madrid. Escala 1:50.000
- IG: 1939.** Alcoy (821), Jijona (847). Instituto Geográfico. Madrid. Escala 1:50.000
- IGC-SGE: 1955.** Alcoy (821) Instituto Geográfico y Catastral – Servicio Geográfico del Ejército. Madrid. Escala 1:50.000
- PATM: 1913.** Plano de Alcoy y su término municipal. Escala 1:25.000
- PTMA: 1986.** Plànol del Terme Municipal d'Alcoi. Ajuntament d'Alcoi. Escala 1:25.000.
- PTMA: 1990.** Plànol del Terme Municipal d'Alcoi. Ajuntament d'Alcoi. Escala 1:25.000.
- PCVP: 1991.** Proyecto de Clasificación de Vías Pecuarias. Término Municipal de Alcoy. Ajuntament d'Alcoi. Escala 1:25.000.
- MTMA: 2002.** Mapa toponímic del terme municipal d'Alcoi. Ajuntament d'Alcoi/ CAEHA. Escala 1:25.000.
- NPA: 1860.** Nomenclator de la Provincia de Alicante.

Fonts d'Internet:

- ICV: Institut Cartogràfic Valencià, Generalitat Valenciana (març 2016) [en línia].
[Consultat: 24 de març de 2016]. Disponible a Internet: <http://terrasit.gva.es>
- EC: Enciclopèdia Catalana [en línia]
[Consultat: 24 de març de 2016]. Disponible a Internet: <http://enciclopedia.cat/EC-GEC-0009081.xml>